

MaNie

Nr. 155
Zomer 2025

Hoog- zomer

Het jaar van de torenvalk

Twee bekroonde gedichten van twee taalvaardige IVN'ers die zich hebben laten inspireren door deze biddende muizenjager. En een beleving als beloning voor de beste valkenteller van de MaNie 154.

Ringen van roofvogels

In deze MaNie vind je de verslagen van het ringen van uilskui-kens en jonge torenvalkjes.

Magische Maas- en Niersplek

In dit nummer deelt René Elich zijn fascinatie voor de Zevenmorgenziep en de daarbij behorende omgeving.

Invasieve exoten

Als vervolg op het artikel in de vorige MaNie een tweede artikel over de planten en dieren die niet thuishoren in onze habitat, en daar zelfs schadelijk voor kunnen zijn.

IVN-activiteiten

Wederom een uitgebreid en gevarieerd activiteitenprogramma van IVN-Maas en Niers en zijn werkgroepen.

ivn natuur
educatie
Maas en Niers

IVN natuureducatie is een landelijke organisatie, opgericht in 1960. De vereniging heeft 161 afdelingen met circa 6000 IVN-vrijwilligers die zich inzetten voor natuur, milieu en duurzaamheid.

IVN MAAS EN NIEERS

Onze afdeling heeft als werkgebied de gemeenten Genneep, Bergen en Mook en Middelaar. We hebben ruim 300 leden, waarvan 55 jeugdleden. Ons doel is om jong en oud te laten ervaren hoe mooi en waardevol natuur is. Onze actieve leden / vrijwilligers organiseren onder andere natuurexcursies, jeugdactiviteiten, cursussen en nog veel meer.

Word lid en doe mee!

Bijvoorbeeld met de nieuwe uilenwerkgroep. Of samen aan de slag in het groen met de werkgroep Landschapsbeheer. Zie al onze werkgroepen op deze pagina. Er zit vast wel een activiteit tussen die bij jou past en waarmee jij je kunt inzetten voor onze mooie natuur.

Heb je interesse? Of wil je meer informatie? Stuur dan een kort mailtje naar de werkgroep met je voorkeur. Zie voor meer informatie onze website www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers of scan de QR-code:

Hoe kun je lid worden of opzeggen?

Nieuw lid of donateur | IVN
<https://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/lidmaatschap/>

Wat kost het om lid te worden?

Jeugdleden € 7,50 per jaar en volwassen lid € 25,- meer info: zie website.

Wat biedt het lidmaatschap je?

4x per jaar het IVN-blad 'Mens en Natuur', 3x per jaar het clubblad MaNie, Nieuwsbrieven, natuurwandelingen, cursussen, lezingen en deelname aan werkgroepen.

COLOFON

Redactieteam MaNie

Natascha Bakker, Myriam van Breevoort, Saskia Egmond, René Elich (coördinator), Germa Vloet

E-mailadres redactie: Rene Elich, p/a redactie.manie@ivn-maasenniers.nl

Grafische vormgeving: Andries Knevel

Foto cover: Germa Vloet tijdens het ringen van uilen in de Kapschuur

Foto's achterblad: Hans Derksen; René Elich; Andries Knevel; Miriam Pietz; Willem Vink.

Druk: Druckerei Heiming | Kleve, Deutschland

Papier:

Bezoekadres IVN Maas en Niers: Kampweg 10, 6591 XV Genneep (bij de algemene begraafplaats).

Bankrekening: IBAN NL69 RABO 0140663460

KuK-nummer: 40166209

© Copyright IVN Maas en Niers

Werkgroepen

Bibliotheek:

René Elich - redactie.manie@ivn-maasenniers.nl

Cursussen:

John van Himbergen - educatie@ivn-maasenniers.nl

Excursies, lezingen en wandelingen:

Roel Steinmann - activiteiten@ivn-maasenniers.nl

Fotografie:

Bennie Musters - fotografie@ivn-maasenniers.nl

Gebouwen:

Jeroen Jorna - ledenadmi@ivn-maasenniers.nl

Insecten en vlinders:

Peter Megens - insecten@ivn-maasenniers.nl

Jeugd, de Groentjes:

Myriam van Breevoort - groentjes@ivn-maasenniers.nl

Landschapsbeheer:

John Toonen - landschapsbeheer@ivn-maasenniers.nl

Natuur en Milieu:

Jan Wolters - IVNNatuurenMilieu@ivn-maasenniers.nl

Nieuwsbrief:

Germa Vloet - nieuwsbrief@ivn-maasenniers.nl

Paddenstoelen

Elma Burg - paddenstoelen@ivn-maasenniers.nl

Planten:

Hennie Dimmers - planten@ivn-maasenniers.nl

Redactie MaNie:

René Elich - redactie.manie@ivn-maasenniers.nl

Roofvogels en uilen:

Dirk Kerkhoff - ruwg@ivn-maasenniers.nl

Vogels:

John Toonen - vogels@ivn-maasenniers.nl

Website:

Saskia Egmond - website@ivn-maasenniers.nl

René Elich - agenda@ivn-maasenniers.nl

Bestuur

Voorzitter: Ger Frenken

voorzitter@ivn-maasenniers.nl

Secretaris (ad interim): Jeroen Jorna

secretaris@ivn-maasenniers.nl en info@ivn-maasenniers.nl

Penningmeester: Xander van Hartingsveldt

penningmeester@ivn-maasenniers.nl

Communicatie: Natascha Bakker

communicatie@ivn-maasenniers.nl

Ledenadministratie: Jeroen Jorna

ledenadmi@ivn-maasenniers.nl

Werkgroepen: Roel Steinmann

activiteiten@ivn-maasenniers.nl

Vertrouwenspersoon

Arnold Jansen: vp-mannen@ivn-maasenniers.nl

Voorwoord

Beste leden en lezers,

Volop zomer, aan warme dagen geen gebrek, even tijd om uit te puffen. Ook de vogels zingen een toontje lager. Het broedseizoen is nagenoeg voorbij en de rui is begonnen ter voorbereiding op de grote trek of de naderende herfst en winter. Maar voor onze zoemende insecten is juist hartje zomer hoogtij; snerpende krekels en sprinkhanen verlevendigen onze zomeravonden, fladderende vlinders vrolijken zengende dagen op. Muggen, motten en vliegen nemen we natuurlijk voor lief, want wat moesten alleen al onze boerenwaluwen zonder dit basisvoedsel.

Het lijkt allemaal zo vanzelfsprekend. We beseffen vaak onvoldoende wat een rijkdom dit is. Als IVN'ers willen we niks liever dan iedereen hiervan laten genieten. We brengen graag ook bij anderen onze altijd zo boeiende natuur onder de aandacht; juist ter inspiratie om er samen aan te werken dat deze rijkdom ook voor toekomstige generaties wordt behouden.

Ook deze MaNie getuigt weer van deze ambitie: leeuwen in het zand, op stap met vogeltellers, invasieve exoten, een minicursus paddestoelen en van torenvalk tot vale gier; zomaar een greep uit de diverse verhalen.

Ik wens je een mooie (na-)zomer met veel natuurbeleving, al was het maar genietend op een terras of bladerend in onze mooie MaNie.

Veel leesplezier
Ger Frenken, voorzitter

Inhoud

2	IVN-info, bestuur en werkgroepen
3	Voorwoord
4	IVN-kerkuilen geringd
5	Gedichten over de torenvalk
6	Vale gier versus de torenvalk
7	- Torenvalken geringd - Raadplaatje
8	Gedecoreerde IVN'ers: - Jos Ballast - Hens Borkent
9	Rabo Clubsupport
10	Gras en de Leeuw van het zand
11	Braakballen uitgeplozen
12	Mijn magische Maas- en Niersplek
13	- Erfgoeddag 2025 - Weetjes over de torenvalk
14	De Groentjes - programma - slootjesdag (verslag)
15	Kidsparty
16	Torenvalkjes ringen
17	- Kennistest over de torenvalk - Vogeltje gered
18	Invasieve exoten
20	Fotowerkgroep naar Zevenboomsven
21	IVN = Natuureducatie
22	- Cursus paddenstoelen - Encyclopedie 'Leven der Dieren'
23	Werkgroep vogels tellen
24	Schone Maas actie
25	- Grote weerschijnvlinder - Luizen op Gelderse roos
26	Agenda IVN
27	Oplossing raadplaatje

IVN-KERKUILEN GERINGD

TEKST: RENÉ ELICH
FOTO'S: RENÉ ELICH, GERMA VLOET

Op 18 juli was het zover, onze 'eigen' kerkuiltjes werden geringd. Zoals jullie vast wel weten hebben de kerkuilen in de kast onder de kapschuur bij het IVN clubhuis drie jongen voortgebracht. De laatste paar weken is moeder kerkuil niet meer gezien, maar gelukkig waren de uiltjes al groot genoeg om zelf de door vader gebrachte muizen op te eten (door te slikken). Die vader heeft het nu dus extra druk.

Dirk nam het ringen voor zijn rekening en Jos klom de ladder op om de drie uiltjes stuk voor stuk uit de kast te halen en later weer terug te plaatsen. Er waren veel IVN'ers aanwezig, waaronder een aantal Groentjes met ouders.

Dirk gaf zoals gewoonlijk uitgebreid uitleg bij het ringen, het meten van de vleugellengte en het gewicht. Aan de hand van het gewicht en de lengtes kan de leeftijd bepaald worden. De leeftijden waren 37, 39 en 40 dagen. Het gewicht liep uiteen van 321 tot 370 gram. Op deze leeftijd was het geslacht nog niet te bepalen. Naar verwachting over een maand zullen de drie IVN kerkuiltjes uitvliegen.

Twee uiltjes ondergingen het onderzoek en het ringen rustig. Maar er was er een die er op de tafel vandoor wilde lopen. Ook op het bakje van de weegschaal was hij/zij snel uitgekeken.

Natuurlijk mocht een aantal mensen een uiltje even voorzichtig vast houden; dat ging zonder problemen. Alleen het ondernemende uiltje was wat onrustiger, maar gaf Germa wel met een vleugel een bemoedigend schouderklopje.

Na afloop had Myriam gezorgd voor bubbels en beschuit met muisjes. Gelukkig voor ons niet dezelfde soort muisjes als de kerkuiltjes lekker vinden.

JAAR VAN DE TORENVALK

TEKST: NATASCHA BAKKER
FOTO'S: GERMA VLOET

De torenvalk gevangen en vrijgelaten in twee gedichten

In de vorige MaNie deden we een oproep om een mooi gedicht over de torenvalk te maken. Twee, Heijense, dichters hebben hun pennenvrucht ingestuurd. Wij waren onder de indruk van het talent van onze IVN-leden en het was dan ook lastig om een keuze te maken. Daarom is besloten om beide inzendingen te belonen met een zomerse prijs!

Coby heeft de eerste prijs in de wacht gesleept met haar limerick waarbij zij werd geïnspireerd door de koningsmantel van de torenvalk. In 10 minuten had ze de opzet gemaakt. Na een uurtje schaven en verbeteren heeft ze hem ingestuurd. Coby houdt erg van de stijl van een limerick omdat ze daar haar boodschap kernachtig in kwijt kan.

Daarmee was de tweede prijs voor Martha. Zij dicht en schrijft al haar hele leven. Afhankelijk van het mijmeren en de emotie van het moment vloeit er wat uit haar pen. In dit geval had ze de inspiratie om zich in te leven in de torenvalk die steeds 'opnieuw' door dezelfde handelingen gaat!

Beiden waren tevreden met hun gedicht anders waren ze zeker niet ingestuurd. Wat ze nog meer gemeen hebben is hun interesse in de natuur. Wat absoluut ook blijkt uit hun mooie en bloemrijke tuinen. Wij vonden het leuk om deze talentvolle dames te ontmoeten en danken hen hartelijk voor hun mooie gedichten. Lees ze zelf op deze pagina!

**De tweede prijs
is voor:**

Martha Toonen (foto rechts)

*Torenhoog bidt hij
Tegen helderblauwe hemel
Spiedend naar
Muisje
Vliegensvlug valt hij
Klauwen vooruit
Voedsel voor
Vrouw en kind
Dan weer omhoog
Gedragen door
Warme wind
Opnieuw
Opnieuw
Opnieuw...*

**De eerste prijs
is voor:**

Coby Laarakkers
(rechts op foto hierboven)

KONINGSMANTEL

*Biddend hoog in lucht
Plotseling een duikvlucht
Grijs met prachtig bruin en zwarte stippen
Een koningsmantel kan hier niet aan tippen
Een muis slaakt zijn laatste zucht.*

Beleef de natuur

DE VALE GIER VERSUS DE TORENVALK

TEKST: NATASCHA BAKKER; FOTO'S: SHUTTERSTOCK

In juni was het opeens groot nieuws: Groep vale gieren gespot boven Drenthe: "Het is net alsof er vijftien deuren overvliegen!"

Ik dacht gelijk: wat een groot verschil met de torenvalk. Als die overvliegt, dénk je niet aan een deur!

Zoals bekend is 2025 het jaar van de torenvalk en daarom wil ik even stilstaan bij de verschillen tussen de vale gier en de torenvalk. Ze verschillen namelijk in uiterlijk, gedrag en hun leefomgeving.

	vale gier	torenvalk
Hoe groot?	Zeer groot met een vleugelspanwijdte van 134 - 270 cm en een lengte van 93-110 cm.	Veel kleiner met een spanwijdte van circa 75 cm en een lengte van 34 - 38 cm.
Wat eten ze?	De vale gier is een aaseter en voedt zich met kadavers van grotere zoogdieren. De kadavers kunnen ze al van verre spotten. Ze werken ook samen om voedsel te vinden.	De torenvalk jaagt op levende prooien zoals muizen, insecten en andere knaagdieren. Hierbij maken ze gebruik van hun unieke vermogen om ultraviolet licht te zien. Hiermee kunnen ze urinepaden van kleine zoogdieren volgen.
Hoe vliegen ze?	Ze zweven op thermiek waardoor ze grote afstanden kunnen afleggen, soms honderden kilometers op een dag. Ook hebben ze een zware en trage vleugelslag. Als ze zweven, hoeven ze amper de vleugels te bewegen. Dit kost hen dus zeer weinig energie.	De vliegtechniek van de torenvalk is heel anders. Zeer kenmerkend is het bidden van de torenvalk. Daarvoor hangen ze stil in de lucht om de grond af te speuren naar prooien. Als ze hun prooi zien, maken ze een snelle duikvlucht om die te vangen.
Wat is hun leefomgeving?	De vale gier leeft in bergachtige en rotsachtige gebieden in Zuid-Europa. Maar ook komen ze voor in Afrika en Azië. De vale gier maakt nesten van takken en groen materiaal.	De torenvalk houdt van open velden zoals akkers, graslanden en heidevelden maar ze komen ook in stedelijke gebieden. Je vindt ze in Europa, Afrika en Azië. De torenvalk bouwt geen eigen nest, maar maakt gebruik van verlaten nesten.
Hoeveel eieren worden er gelegd?	Ze leggen meestal 1 ei en beide ouders broeden het ei uit. Het duurt 47 - 51 dagen voor het jong uitkomt. Ook wordt er in kolonies gebroed waarbij meerdere paartjes dicht bij elkaar nestelen.	Het legsel van een torenvalk bestaat uit 3 tot 6 eieren. Het vrouwtje neemt het grootste deel van het broeden voor haar rekening (27 tot 31 dagen).
Hoe oud worden deze vogels?	De gemiddelde levensduur is 20 tot 35 jaar.	De torenvalk wordt niet zo oud. Gemiddeld 2 tot 4 jaar met uitschieters tot 16 jaar bij gunstige omstandigheden.

TORENVALKEN RINGEN

TEKST EN FOTO'S: RENÉ ELICH

Op zaterdag 14 juni waren we te gast bij de familie Nagels te Midde-laar, bij het ringen van 5 torenvalken. Willem-Jan Hermens, de win-naar van de prijsvraag 'Torenvalken tellen' uit de MaNie 154 (lente 2025), was ook van de partij.

Dirk Kerkhoff van onze Roofvogel en uilen werkgroep was er met hulp-troepen om de jonge torenvalkjes te ringen. Een torenvalkenkast staat in het open veld op een hoge paal. Om die veilig met een ladder te bereiken werd een tractor met voorlader naast de kast gezet waar de ladder tegenaan stond.

De valkjes waren rustig, weinig gekrijs, ze hadden het ook te warm. Maar gemakkelijk lieten ze zich ook niet vangen, eentje sprong in de voorlader van de tractor. Een ander probeerde vliegend weg te komen maar was nog niet vliegvaardig en viel zachtjes in het gras.

Uit de zon gaf Dirk uitgebreid uitleg bij het ringen van de torenvalk-jes. De dieren werden gewogen en veerlengtes gemeten zodat leeftijd en geslacht kon worden bepaald. Ook werd een foto van de staartve-ren gemaakt, zodat ze in de toekomst makkelijk te identificeren zijn. Ze hadden nog wat donsveren en waren dus niet vliegrijp. Verwachting was dat ze na twee weken wel uit zouden vliegen, om op zoek te gaan naar een eigen territorium.

De valkjes kregen twee ringen, de gewone metalen ring en een rode kunststof ring met witte cijfers.

Die rode ring maakt het mogelijk de dieren te herkennen met een ver-rekijker. Dirk vertelde dat hij laatst nog een melding uit Cadzand ge-kregen had.

Na een fotomomentje met Willem-Jan (zie foto hier boven) werden de torenvalkjes teruggezet in de kast. Het even uit de zon geweest te zijn had in ieder geval de stem (het gekrijs) weer terug gebracht.

Raadplaatje

TEKST: MYRIAM VAN BREEVOORT

Vraag:

Wat zien we op deze foto?

(De oplossing vind je op bladzijde 27)

GEDECOREE

Jos BALLAST EN ZIJN VROUW Ine

TEKST EN FOTO'S: RENÉ ELICH

Op vrijdag 25 april 2025 kwam de burgemeester van Gennep aan de deur bij huize Ballast. Jos Ballast werd onderscheiden met de 'Orde van Oranje-Nassau' voor zijn vele werkzaamheden bij IVN Maas en Niers en andere Gennepse organisaties.

Jos is in 1977 lid geworden van IVN Heerlen. Na zijn verhuizing naar Ottersum is hij sinds 1989 vrijwilliger (actief lid) bij IVN Maas en Niers in Gennep. Hij is coördinator van de uilenwerkgroep, vervangend coördinator van de landschapsbeheergroep en excursieleider. Hij onderhoudt externe contacten, organiseert workshops 'nestkastjes maken' en zet jaarlijks een natuurwerkdag op samen met een middelbare school. Ook bedacht en realiseerde hij een natuurbelevingspad voor kinderen en actualiseerde hij de bomenroute met QR-codes.

Jos is niet alleen actief bij het IVN! Zo is hij sinds 1990 betrokken bij Toerclub Gennep. Hij stippelt fietsroutes uit en organiseert evenementen, zoals clubweekenden en de Simac Ladies Tour.

In 2017 werd hij vrijwilliger bij het Bezoekerscentrum Martinustoren, waar hij helpt met de openstelling van de toren, ontvangst van bezoekers en het controleren van animaties.

In 2018 was hij medeoprichter van de Veteranen Vereniging Noord-Limburg. Hij organiseert bijeenkomsten, ondersteunt bij de 4 mei herdenking en werkt ideeën uit voor nieuwe activiteiten.

Sinds 2020 is hij ook nog actief als dijkwacht bij Waterschap Limburg.

Ine Ballast - Milius (de vrouw van Jos) wist natuurlijk waarvoor de burgemeester zou komen. Drank en taart stonden dus klaar. Groot was dan ook de verrassing dat ook zij 'Lid in de Orde van Oranje-Nassau' is geworden.

Sinds 1985 zet zij zich vrijwillig in voor jeugd en zorg. Van 1985 tot 1997 was zij bestuurslid van Kindervakantiewerk Ottersum, o.a. met de jaarlijkse vakantie-driedaagse en de jeugdvierdaagse. Vanaf 1988 tot 2013 was zij vrijwilliger bij Peuterspeelzaal De Ottertjes. Naast haar werk als peuterleidster zette ze zich vrijwillig in voor ouderavonden, boodschappen, vergaderingen en persoonlijke contacten met ouders. Van 2007 tot 2017 was zij vrijwilliger in de palliatieve zorg bij de Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg Noord-Limburg. Vanaf 2013 is zij actief bij Hospice de Cocon in het Land van Cuijk. Ze leidt er de kookgroep, doet extra boodschappen en biedt gasten een luisterend oor. Sinds 2019 is zij ook gastvrouw bij De Prôst in Ottersum, een ontmoetingsplek voor inwoners.

Jos en Ine, van harte proficiat met deze welverdiende onderscheiding. We hopen dat jullie nog lang met dit goede werk door mogen gaan.

RDE IVN'ERS

HENS BORKENT

Daags voor Koningsdag werden er weer vele lintjes uitgedeeld. In de gemeente Bergen viel deze eer te beurt aan ons IVN-lid Hens Borkent uit Siebengewald.

Hens heeft zijn Koninklijke Onderscheiding gekregen voor zijn verdiensten op het terrein van onder andere genealogie, heemkunde en ouderenwelzijn. Hij is sinds 2001 actief als vrijwilliger en zet zich in voor de website 'sevengewalt.nl'. Ook is Hens bestuurslid van de Werkgroep Siebengewalds Archief, bestuurslid en vrijwilliger bij Mosaik in Kleve (D) en vrijwilliger bij de Katholieke Bond van Ouderen afdeling Siebengewald. In het verleden was Hens werkzaam als vrijwilliger in Tanzania.

Zijn werkzaamheden voor het IVN, voornamelijk rondom de MaNie, zijn niet eens benoemd in de omschrijving maar deze onderscheiding is natuurlijk onze hartelijke felicitatie waard.

Hens, gefeliciteerd met deze mooie waardering voor je vrijwilligerswerk!

TEKST: GERMA VLOET; FOTO: GEMEENTE BERGEN

V.l.n.r.: Burgemeester Michael Rauner van de gemeente Bergen (L), Ineke en Hens Borkent.

We doen weer mee aan **Rabo ClubSupport**

IVN Maas en Niers doet ook dit jaar weer mee aan Rabo clubsupport. Deze keer voor de "Roofvogel- en Uilenwerkgroep" en voor "Algemene Bestuurszaken".

Stem op onze club!

RABO-LEDEN KUNNEN VAN 1 T/M 23 SEPTEMBER STEMMEN **Rabobank**

Beleef de natuur

GRAS VERSUS DE LEEUW VAN HET ZAND

TEKST: PETER MEGENS

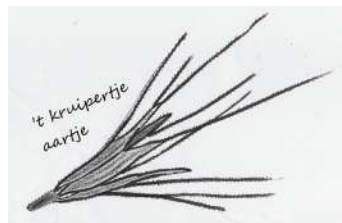
Tijdens een van mijn tochten over de Maasduinen, op zoek naar bijen, zag ik de zandloopkevers laag over het zand scheren.

Als ik te dichtbij kwam vlogen ze op, om na een korte vlucht weer neer te dalen. Wat de leeuw op de savanne is, "de koning", zijn de zandloopkevers op het duinzand. Gevaarlijke rovers die bij me-

debewoners van het zand ontzag inboezemen. De kevers hebben geweldige kaken, ook als larf. Als larf zit hij in een gaatje in de grond. Hij heeft een platte kop waarmee hij de opening afdekt. Als er een diertje, onbewust, het waagt over zijn kop te lopen wordt hij gegrepen door de grote kaken, van de larf. De zandloopkever verdient respect, zowel als kever maar ook als larf. Zijn houding straalt dat ook uit. Hij vliegt dan wel op als je te dichtbij komt, maar staat je, een paar meters verderop, vol zelf vertrouwen majestueus hoog op zijn poten, te provoceren. Dat hoog op zijn poten staan, is ook een aanpassing voor het soms hele hete zand, maar het beeld blijft identiek.

Maar ik was dus opzoek naar bijen. Tot ik plots werd afgeleid door een vreselijke doodskreet. Gebrom en gekreun door een insect in nood. Ik keek naar links tussen het buntgras. Daar lag een zandloopkever in een doodsstrijd op zijn rug. Zijn zes pootjes spartelden machteloos in de lucht. Ik zag dat er iets op zijn dekschilden zat wat hem stevig in de greep hield. Wat kon dat zijn? Wie durfde het op te nemen tegen de koning van het zand. Mijn nieuwsgierigheid was geactiveerd. Snel verdween de kever in mijn netje, met de hoop dat de aanvaller er ook bij zou zitten. Mijn verbazing was groot. Het was geen dierlijke aanvaller die op de kever zat.

Tussen het borststuk en het achterlijf zat een graskafje. Dat was tussen de overgang van borststuk en achterlijf ingeklemd.

Diverse grassoorten bezitten weerhaakjes om zo tussen de vacht van b.v. een schaap mee te liften. Dit zorgt voor verspreiding. Hondenbezitters weten hier alles van. Onze hond heeft ooit een grasaar in zijn neus gehad. Heel pijnlijk, en een operatie, bij de dierenarts. Maar ook al twee keer tussen de kussentjes van zijn poten. Die aren kruipen, door beweging,

steeds dieper de huid in en kunnen een ontsteking veroorzaken. Gevaarlijk spul dus. Er is zelfs een grasje naar deze eigenschap vernoemd. Het kruipertje. Het kruipertje komt op veel plaatsen voor. Maar vooral waar mensen zijn; het is een echte cultuurvolger. Het heeft een platte aar met kafjes die het zaad omhullen en helemaal vol zitten met weerhaakjes. Het kafje laat in zijn geheel los met het zaad in het midden. Het wrange is dat het kruipertje stikstofrijke grond wil. En onze uitlaatplaatsen voor honden zijn vanwege de poep en plas ideale groeiplaatsen voor grassen zoals het kruipertje. Honden creëren zo de stikstofrijke plekken waar ze zelf zoveel last van hebben. Stank voor dank!

Alleen paarden en schapen willen nog wel eens hapje van dit grasje nemen, de rest laat het links liggen. Ook met kinderen moet je uitkijken dat zij het niet per ongeluk inslikken. Ik las een oud verslag [1825] van een jonge man die zo'n aartje binnenkreeg. Door de weerhaakjes ging het aartje steeds dieper en dieper het lichaam in. Om na een lange tocht van vijf maanden aan de rechterzijde van de borstkas, tussen de ribben, uit het lichaam te zweren.

Vroeger speelden kinderen een spelletje met de aartjes. Ze lieten een aartje door de mouw of broekspijp omhoog klimmen. De wetenschappelijke naam van kruipertje is *Hordeum murinum*. Hordeum betekent gerst, de familie waartoe het kruipertje behoort. Die naam is afgeleid van "horrere", dat ruig of stekelig betekent. Murinum betekent, "als een muis". Als we naar het kinderspelletje kijken verklaart dat die naam. Dat het geen kinderspeelgoed is zal inmiddels wel duidelijk zijn. Behalve de neus kan het ook in oren of ogen kruipen.

En zelfs de koning van het zand kan, zo blijkt uit dit voorval, het slachtoffer worden van een grasje. Het gras dat nederig meebuigt met de wind, zich laat afgrazen door vee of grasmachine. Waar we lekker op kunnen relaxen in de zon, slaat soms terug. Door domme pech heeft de zandloopkever het tussen de spleet van borststuk en achterlijf gekregen. Langzaam maar zeker werd de kever doorboord.

Vliegen was niet meer mogelijk. Met een laatste krachtsinspanning kwamen de woorden: "pas op voor grasaartjes" over zijn lippen. Toen zweeg hij voor altijd. Nu staat hij voor eeuwig in mijn collectie, als waarschuwing voor iedereen die het horen wil.

BRAAKBALLEN IVN-KERKULTJES UITGEPLOZEN

TEKST: JOS BALLAST; FOTO'S: GERMA VLOET

In de periode tot het ringen van de IVN-kerkultjes (zie bladzijde 4 van deze MaNie) heeft Jos de braakballen verzameld die onder de kapschuur lagen. Vijftig braakballen zijn opgestuurd naar de Zoogdierverseniging in Nijmegen en daar zijn pluizers die ze uitpluizen en alles determineren op de verschillende soorten muizen.

Hieronder de belangrijkste resultaten uit het rapport. Die geven een goed beeld van wat er leeft (leefde) rond de kapschuur. Dit is ook belangrijk voor de statistieken.

Ook onze Groentjes pluizen regelmatig braakballen uit. Op bijgaande foto zie je dan wat zo iets oplevert.

GROEP / NAAM	AANTAL BOVENKAKEN
--------------	-------------------

INSECTENETERS	
----------------------	--

<i>Bosspitsmuis species</i>	11
-----------------------------	----

<i>Huisspitsmuis</i>	33
----------------------	----

WOELMUIZEN	
-------------------	--

<i>Rosse woelmuis</i>	4
-----------------------	---

<i>Veldmuis</i>	39
-----------------	----

<i>Aardmuis</i>	10
-----------------	----

WARE MUIZEN	
--------------------	--

<i>Dwergmuis</i>	1
------------------	---

<i>Bosmuis</i>	49
----------------	----

<i>Bruine rat</i>	5
-------------------	---

MIJN MAGISCHE MAAS- EN NIERSPLEK

ZEVENMORGENZIEP

TEKST EN FOTO'S: RENÉ ELICH

Ik woon nu bijna 20 jaar in Gennep en het Zevenmorgenziep had ik wel eens gezien. Maar na een IVN publiekswandeling in 2018 kwam het ven (ziep) meer in mijn belangstelling.

De vorm van het ven, net twee aan elkaar geplakte vennen, geeft een mooi beeld. Zeer geschikt voor een panoramafoto. Het is ook volledig omgeven met bomen, wat toch weer een heel andere aanblik geeft dan een ven op de heide. Het geeft dan ook mooie spiegelingen in het water.

Vroeger was het ven omringd door heide en schrale oevervegetaties. In de loop van de jaren is het geheel dichtgegroeid met bomen en bosopslag, wat met de vallende bladeren slecht was voor de waterkwaliteit. Het Limburgs Landschap heeft met de vorige eigenaar 'Dichterbij' de bomen en opslag dicht bij de oevers verwijderd zodat de natuurlijke situatie her-

steld is en planten als de *kleine zonnedauw* er weer voorkomen.

Het Zevenmorgenziep is eigenlijk in elk seizoen wel mooi. Als het (extreem) lang droog is geweest kun bij wijze van spreken het ven lopend oversteken. In de winter, als het even flink gevroren heeft, zie je de schaatsters op het ijs. Een reiger heeft zijn vaste stek in het noordelijk deel van het ven. Verder zie je er wat eenden en andere watervogels, maar ook de veenmol heb ik gespot.

Kortom 'Mijn magische Maas- en Niersplek', is een ommetje van vijf kwartier van huis af, dus nooit ver weg.

ERFGOEDDAG 2025

Op zaterdag 31 mei hebben we deelgenomen aan de Erfgoeddag 2025 van de gemeente Gennep. Het verzoek kwam vanuit het Platform Cultuurhistorie Gennep, waarin Lidy Peters namens het IVN afdeling Maas en Niers zitting heeft.

Met een paar man zijn we bij elkaar gaan zitten om te bekijken wat we zoal wilden laten zien, die middag. Fantastisch om mee te mogen maken en te ervaren hoe gedreven ze allemaal zijn, wat resulteerde in de constatering dat één kraam van vier meter bij lange na niet genoeg zou zijn om alles te kunnen laten zien. Gelukkig was het geen punt voor de gemeente om voor ons twee kramen te reserveren. René Elich had een hele mooie presentatie gemaakt over onze werkgroepen, die we hebben vertoond op een zonovergoten Ellen Hoffmannplein in Gennep. Ook twee prachtige posters, beide door René samengesteld, hingen in elke kraam om te laten zien waarom wij van het IVN op een erfgoeddag thuishoren.

Op deze middag was de presentatie van het boek "de Canon van Gennep" en ook nog de officiële onthulling van het beeld 'Onder Moeders Paraplu'. Voeg daarbij het prachtige weer en je hebt de juiste ingrediënten voor een sfeervolle, goed bezochte erfgoeddag. We hebben met veel mensen mogen praten en al ons meegebrachte materiaal kunnen laten zien. Fijn ook om te horen dat men ons een warm hart toedraagt.

De koffie, thee en de vele plakken cake, die door Val Caris en Marion Mooren van gemeentewege werden verstrekt, smaakten prima. Conclusie: een mooie dag waarop we de afdeling IVN Maas en Niers op een fraaie manier hebben gepresenteerd. Voor René Elich, Peter Megens, Martha Toonen en Ger Beumeler is een woord van dank voor jullie inzet, wel op zijn plaats. Fijn dat ik mee mocht doen!

WEETJES OVER DE TORENVALK (FALCO TINNUNCULUS)

Scherpe ogen: Hij kan op 100 meter afstand een muis zien lopen.

Bijzondere snavel: Met de scherpe punt aan zijn snavel, de valkentang, doodt de torenvalk zijn prooi met 1 knauw. Andere roofvogels missen die valkentang.

Vlijmscherpe klauwen: Drie tenen naar voren en één teen naar achteren. Samen vormen ze een klem waar een prooi niet levend uitkomt.

Bidden: Heel snel met zijn vleugels slaand, blijft een torenvalk op dezelfde plaats in de lucht hangen om zijn prooi te bespieden. De torenvalk is een stootjager. Dat wil zeggen dat hij zich op zijn prooi laat vallen.

Voedsel: Een torenvalk eet voornamelijk veldmuizen. Hij vangt er elke dag 3 of 4. Als er weinig muizen zijn jaagt hij ook wel op andere dieren. Bijvoorbeeld sprinkhanen, kikkers of jonge ratten en mussen. Zijn prooi eet hij op een rustige plaats op. Hij houdt het dier met zijn klauw vast en scheurt er met zijn snavel stukjes af.

Foto rechts: De torenvalk eet zijn prooi op een rustige plaats op.

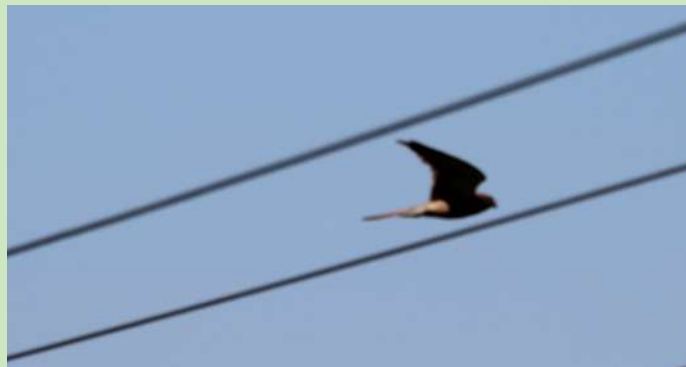
Foto onder: Ook hoogspanningskabels kunnen gevaarlijk zijn voor torenvalken.

Hulp voor de fruittelers: Fruitteilers hebben vaak last van vogels die van het fruit komen eten. Dat doen vooral spreeuwen. Je ziet dan ook vaak een torenvalkenkast bij boomgaarden staan. De torenvalken die daarin gaan nestelen verjagen de spreeuwen en eten ook muizen die aan de wortels van de fruitbomen kunnen gaan knagen.

Vijanden: Torenvalken zijn kleine roofvogels. Zij kunnen zelf een prooi zijn voor grotere roofvogels. Ook de mens kan een vijand zijn. Door (landbouw)gif te gebruiken waardoor er te weinig prooi kan zijn. Maar ook hoogspanningsmasten kunnen gevaarlijk zijn voor torenvalken.

Vrienden: Mensen die nestkasten plaatsen, de jonge vogels ringen en goed in de gaten houden hoe het met de torenvalken gaat.

De GROENTJES

TEKST EN FOTO'S:
MYRIAM VAN BREEVOORT

Programma oktober t/m december 2025

Groentjesleden ontvangen extra informatie in de week voorafgaand aan elke activiteit.
Meedoen? Dan graag aanmelden per e-mail: groentjes@ivn-maasenniers.nl

Zondagochtend
19 oktober

**GEZINSWANDELING BIJ
RUÏNE BLEIJBEEK**
10:00 - 12:00 uur

Zaterdag
1 november

**WE DOEN MEE MET DE
NATIONALE NATUUR-
WERKDAG**

Locatie: volgt nog

Zaterdagavond
13 december

BELEEF HET DONKER RONDOM HET IVN-CLUBHUIS EN OP HET OUDE NATO-KAMP
Daarna Marshmallows roosteren bij de vuurkorf

18:30 - 20:30 uur

Slootjesdag 8 juni 2025

TEKST: MYRIAM VAN BREEVOORT | FOTO'S: HANNEKE

Op een hele natte zaterdagmiddag begin juni gingen de Groentjes aan de slag met de nieuwe schepnetjes, gekocht van het geld dat we ontvingen van de Raboclubactie. De vijver bij het clubhuis was weer goed gevuld door de vele regenbuien, nadat hij bijna droog was gevallen in het hele droge voorjaar.

De regen deed de Groentjes niets, en ze werden beloond. Zij vonden allerlei waterdiertjes: bootmannetjes, libellelarven, salamanders, kikkers, posthorenslakken, bloedzuigers, kikkervisjes en keverlarven.

KIDSPARTY

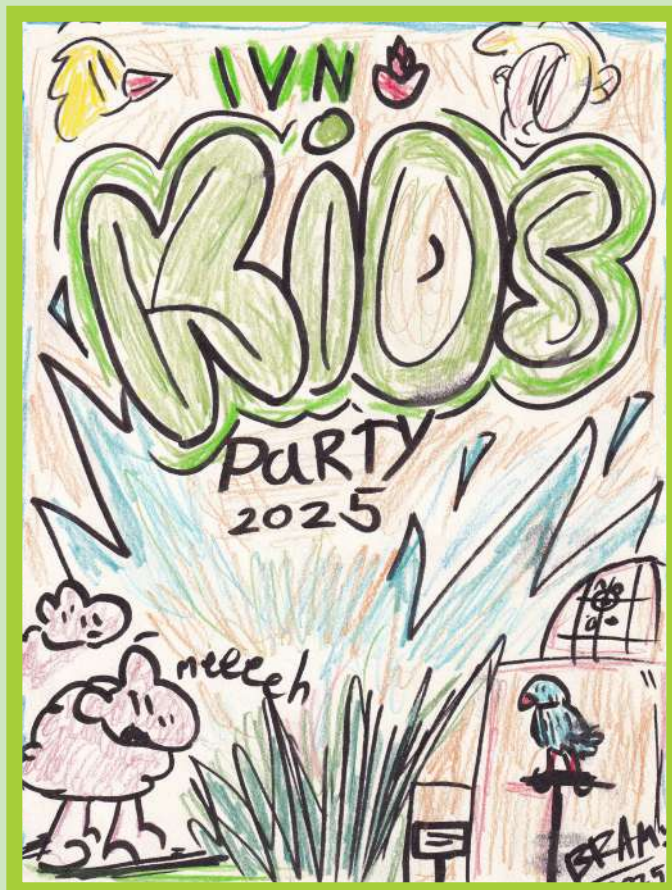
TEKST EN FOTO'S: MYRIAM VAN BREEVOORT

TEKENING : BRAM

Op 13 april organiseerden we onze 1e eigen Kids-party. Jarenlang gingen we met de Groentjes naar de, door IVN Limburg, Jong Nederland en Scouting, georganiseerde Kidsparty. Altijd op een zondag half april. Een dag vol spelen en leren op een leuke plek in Limburg.

Helaas is deze dag door allerlei bezuinigingen steeds duurder geworden. Dus toen bedacht het groentjes-team een alternatieve Kidsparty voor de jeugd van IVN Maas en Niers. Het werd een leuke dag.

In de ochtend gingen we naar het Vogelasiel. Daar werden onder leiding van Ger vallen gemaakt voor Aziatische hoornaars en er werden zwaluwnestjes gekleed. Tussen de middag aten we broodjes onder de kapschuur bij 't Leger. Hierna wandelden we richting de Looierheide naar Joop die daar schapen heeft lopen. De kinderen mochten een groepje van ongeveer 10 schapen met een paar lammetjes langs een parcours drijven. Maar eerst liet de hond zien hoe dat moest. Het was heel leerzaam: je moet op elkaar en op de schapen letten en heel goed samenwerken. Daarna werden de lammetjes nog even fijn geknuffeld en wandelden we terug naar ons clubhuis. Het was een mooie dag!

TORENVALKJES RINGEN

TEKST: SAAR VAN NISTELROOIJ
FOTO'S: MYRIAM VAN BREEVOORT

Op 6 juni gingen we met een groepje naar een boerderij (Red: van Peter Thönnissen). Bij de boerderij werd ons al van alles verteld over de omgeving. Bijvoorbeeld over de kerkuil: we keken waar hij woont en we kregen een braakbal en een veer van de kerkuil. Toen ging het opeens regenen, dat was minder leuk.

In de schuur deden we een quiz over de torenvalk, dat was heel gezellig en we hebben veel geleerd. Dus we wisten voordat ze gingen ringen al veel over de torenvalk. Toen het stopte met regenen gingen we naar de torenvalken. De moeder vloog weg toen we aankwamen dus het was iets veiliger.

Iemand (Red: Frank Peters) ging omhoog in een paal naar het hok waar de torenvalken zaten en maakte een filmpje. We zagen op het filmpje 5 torenvalken, dus dat was goed nieuws. Ze deden de torenvalken in een tas en namen die mee naar beneden, naar ons. De hond kwam ook kijken en sprong 1 keer tegen de tas, dat was wel grappig. We mochten bij de torenvalken aan het bultje in de nek voelen, daar voelde we het eten nog zitten. We konden heel goed foto's maken.

Ze gingen ringen en we kregen nog meer uitleg, daarna werden ze teruggezet. Toen we klaar waren was het al best laat en we zagen nog een mooie lucht en de zon zakken.

Prijsvraag: Wat weet jij over de *Falco tinnunculus*?

DE LETTERS VAN DE GOEDE ANTWOORDEN VORMEN SAMEN EEN WOORD.

Stuur je antwoord in een e-mail naar redactie.manie@ivn-maassen-niers.nl, met als onderwerp 'Prijsvraag MaNie'. Vermeld je naam en leeftijd, samen met de oplossing van deze puzzel. Heb je nog geen e-mail, vraag het dan aan je ouders. Uit de goede oplossingen wordt een winnaar getrokken, die krijgt een IVN uitje met familie of schoolklas. En we hebben ook nog een troostprijs!

1. De vogel van 2025 is?

K: kerkuil, N: nachtzwaluw, W: torenvalk

2. De scherpe punt aan de snavel heet?

D: dolktand, O: valkentand, P: prikker

3. Hoeveel tenen heeft een klauw van een torenvalk?

D: drie tenen, E: vier tenen, F: 5 tenen

4. Hoe noem je het als een torenvalk op 1 plek in de lucht blijft staan?

L: bidden, S: spieden, Z: zweven

5. Wat is het hoofdvoedsel van de torenvalk?

N: mussen, S: sprinkhanen, M: veldmuizen

6. Waar heeft de torenvalk vaak zijn nest?

H: in een holletje in de grond, B: In een boerenschuur, U: in een kast hoog op een paal

7. Op hoeveel meter kan een torenvalk een veldmuis zien lopen?

B: 50 meter, I: 100 meter, C: 150 meter

8. Waar vind je vaak een paal met een torenvalkenkast erop?

B: in het bos, Z: bij een boomgaard, S: bij een basisschool

9. Hoe oud kan een torenvalk worden?

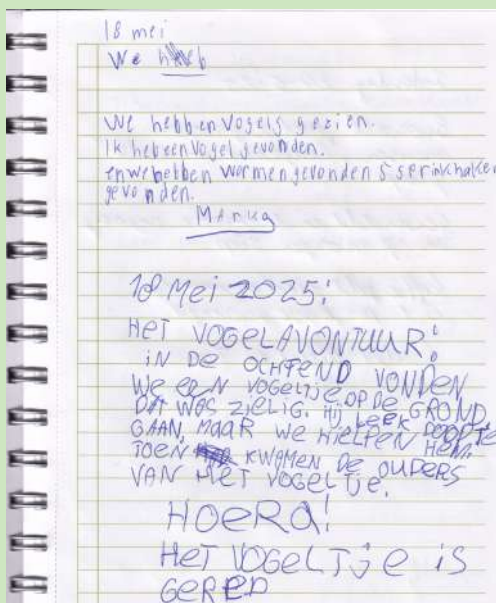
V: 5 jaar, T: 10 jaar, E: 16 jaar

10. Wat is de vijand van de torenvalk?

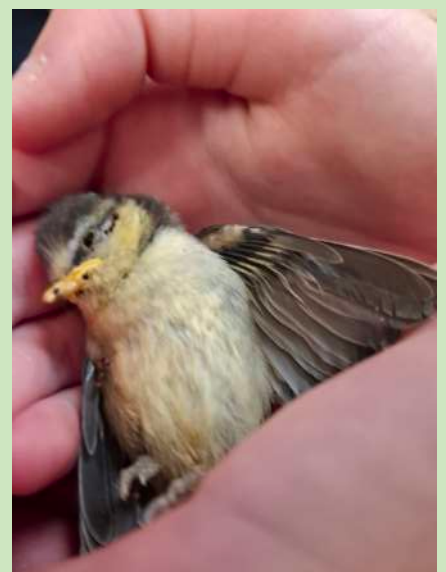
A: grotere roofvogels, B: wezels, C: de mens, N: alle drie

VOGELTJE GERED

FOTO'S: MYRIAM VAN BREEVOORT

Het vogeltje lag op de grond en leek dood te gaan

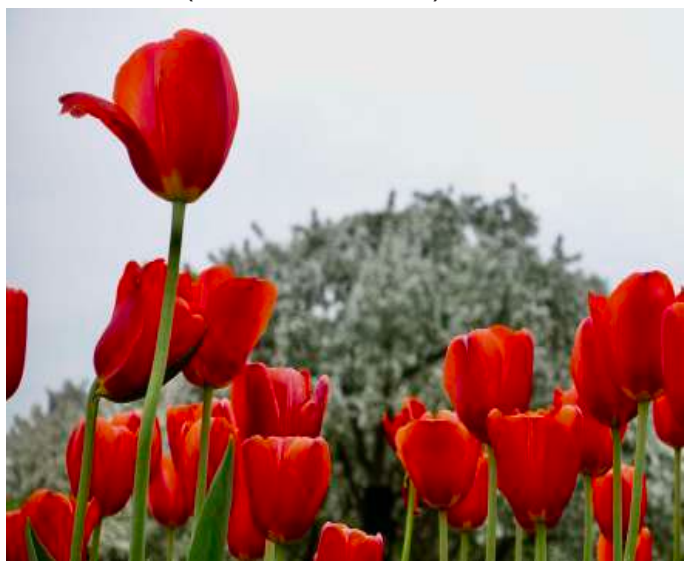
Hoera! Het vogeltje is gered!

INVASIEVE EXOTEN

TEKST: NATASCHA BAKKER; FOTO'S: JOHN TOONEN

WIST JE DAT DE TULP EEN EXOOT IS?

Al eeuwenlang zijn er in Nederland dier- en plantensoorten die hier van nature niet voorkomen. Meestal zijn ze door de mens geïntroduceerd. Je spreekt dan over een uitheemse soort. Een hele bekende is de tulp. Deze komt oorspronkelijk uit het Himalayagebied en is meegenomen naar Turkije waar de plant op grote schaal werd gekweekt. In de 16de eeuw werd de tulp in Nederland geïntroduceerd. De tulp is ingeburgerd en wordt niet gezien als een invasieve exoot. Hoe komt dat? Om dat te begrijpen moeten we eerst nog even een keer uitleggen wat een invasieve exoot is (zie ook MaNie 154).

WAT IS OOK AL WEER EEN INVASIEVE EXOOT?

Een invasieve exoot is een soort dier of plant dat een negatieve invloed heeft op de lokale ecosystemen. Er zijn bijvoorbeeld geen natuurlijke vijanden (denk aan de Aziatische hoornaar) of het is een woekeraar (Japanse duizendknoop). Ook is het Nederlandse klimaat zo veranderd dat tropische vogels als de Halsbandparkiet prima onze winters kunnen overleven. Je vindt deze vogels met name in steden. Een ander kenmerk is dat de invasieve exoot zich heel snel kan verspreiden. Mede daardoor kunnen de invasieve soorten de inheemse planten of dieren verdringen of bedreigen (bijvoorbeeld Zonnebaars of de Amerikaanse rivierkreeft). Dit kan vervolgens leiden tot verstoring van ecosystemen en aantasting van de biodiversiteit (bijvoorbeeld als lokale soorten worden verdrongen). Kortom: je wilt die invasieve exoten niet hebben! Toch hebben we inmiddels al honderden invasieve exoten.

DE UITDAGING VAN INVASIEVE SOORTEN VOOR NEDERLAND

Invasieve soorten vormen inmiddels een grote uitdaging voor Nederland en de rest van de wereld.

Door de toenemende globalisering en klimaatverandering kunnen exoten zich makkelijker verspreiden en nieuwe gebieden koloniseren. Er wordt dan ook actief beheer en bestrijding toegepast. Exotenpopulaties worden bijvoorbeeld gemonitord en er worden maatregelen getroffen om verspreiding te voorkomen. Daarnaast is bewustwording over de negatieve gevolgen noodzakelijk. Net zo essentieel is educatie over exoten. Maar niet alle uitheemse soorten zijn invasief.

WAAROM IS DE TULP GEEN INVASIEVE EXOOT?

Hierboven vroeg ik hoe het komt dat de tulp geen invasieve exoot is. Het antwoord is: omdat de tulp geen schadelijke gevolgen heeft op de lokale biodiversiteit en ecosystemen. Ze zijn goed geïntegreerd en woekeren ook niet. Verder is gebleken dat de tulp een mooie aanvulling is in ons ecosysteem: ze voorzien in het voorjaar in nectar en stuifmeel voor de hommels en bijen.

WAT KAN IK DOEN TEGEN HET VERSPREIDEN VAN INVASIEVE EXOTEN?

Om die vraag te beantwoorden, moeten we eerst weten hoe die exoten Nederland binnenkomen. Dit gebeurt via:

- Transport en internationale handel (soorten kunnen onbedoeld worden meegenomen via schepen, vliegtuigen en containers).
- Tuinen en vijvers: veel planten en dieren worden als sierproducten ingevoerd en later vrijgelaten of ontsnappen.
- Recreatie: mensen introduceren soms bewust nieuwe soorten tijdens activiteiten zoals vissen of het houden van huisdieren.

ALS PARTICULIER KUNNEN WIJ ZEKER WAT DOEN.

1. Voorkom verspreiding:

- a. Gooi geen tuinafval in de natuur. Let daarom ook op welke planten je in je tuin plaatst en verwijdt. Probeer toch vooral inheemse soorten te planten.
- b. Zet geen (huis)dieren / amfibieën / vissen / spinnen etc. uit in de natuur.

2. Reinig je spullen:

- a. Zorg ervoor dat je niets exotisch meeneemt uit het buitenland. Om bijvoorbeeld Nieuw Zeeland in te komen worden je schoenen onderzocht en gereinigd. Zo proberen zij exoten uit Nieuw Zeeland te houden;
- b. Maak je auto, boot, kleding en schoenzolen schoon na een bezoek aan besmette gebieden om te voorkomen dat je invasieve soorten onbewust meeneemt.

3. Geef waarnemingen van invasieve exoten door:

- Meld deze bijvoorbeeld via waarnemingen.nl of via de Alarmsystemen & Exoten app van de Nationale Databank Flora en Fauna;
- Of geef je waarneming door aan één van de IVN-leden.

INVASIEVE EXOTEN IN DE MAASDUINEN EN OMGEVING

In MaNie 154 heeft John Toonen zijn ervaringen gedeeld met invasieve exoten hier in de Maasduinen en de diverse beken en rivieren (bijvoorbeeld Niers, Kendel, Eckeltse beek en de Heukelomse beek). Hij komt ze tegen bij inventarisaties en landschapsbeheer. Hij noemde in de vorige MaNie een aantal planten en vissoorten:

- De Amerikaanse vogelkers, watercrassula en grote waternavel.
- Blauwband, zwartbekgrondel, marmergroundel, kesslergrondel en zonnebaars.

Er zijn echter nog andere soorten. Denk aan de Chinese wolhandkrab. Deze is met ballastwater van zeeschepen voor de Nederlandse kust terecht gekomen. De Chinese wolkrab heeft zich sinds de jaren 30 van de vorige eeuw, via rivieren verspreid tot inmiddels in ons werkgebied 'de Maasduinen'. Via de Maas is deze nu ook al stroomopwaarts van de Niers en Kendel te vinden.

Een andere exoot is de *gevlekte Amerikaanse rivierkreeft*. Ook hier is ballastwater de boosdoener. Deze rivierkreeft heeft zich door heel Nederland verspreid. Hij graaft holen in oevers, wat erosie veroorzaakt en eet zowel plantaardig als dierlijk materiaal.

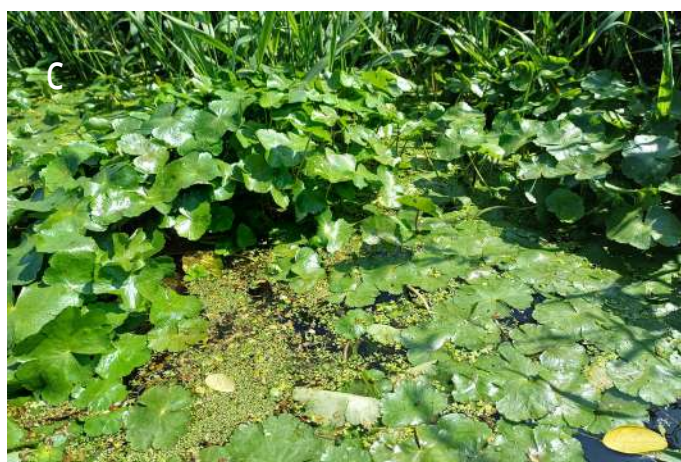
De *grondel* is een familienaam voor allerlei vissen en bestaat uit ruim 2000 soorten. Ze komen uit Eurazië en zijn ook via rivieren naar het westen gekomen. Ook in ons hele IVN werkgebied zijn ze te vinden, zoals de zwartbekgrondel.

De grote waternavel is een waterplant, afkomstig uit Zuid-Amerika. Het vormt dichte matten op het wateroppervlak, wat de doorstroming van water belemmert en het licht blokkeert. Dit leidt tot zuurstoftekorten en kan de waterkwaliteit ernstig aantasten.

Hoe herken je deze exoten? Zie deze foto's! Kan je trouwens zien hoe de Chinese wolhandkrab aan zijn naam komt? Op de scharen zit beharing.

Bij de foto's:

- A - Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft
- B - Zwartbekgrondel
- C - Grote waternavel
- D - Chinese wolhandkrab

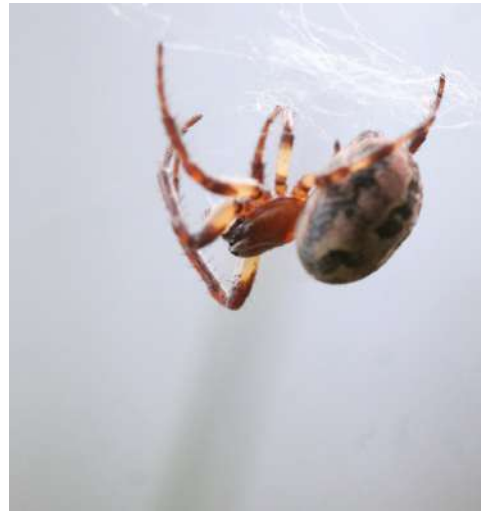

IVN-fotografen naar Zevenboomsven

TEKST EN FOTO'S: BENNIE MUSTERS (WERKGROEP FOTOGRAFIE)

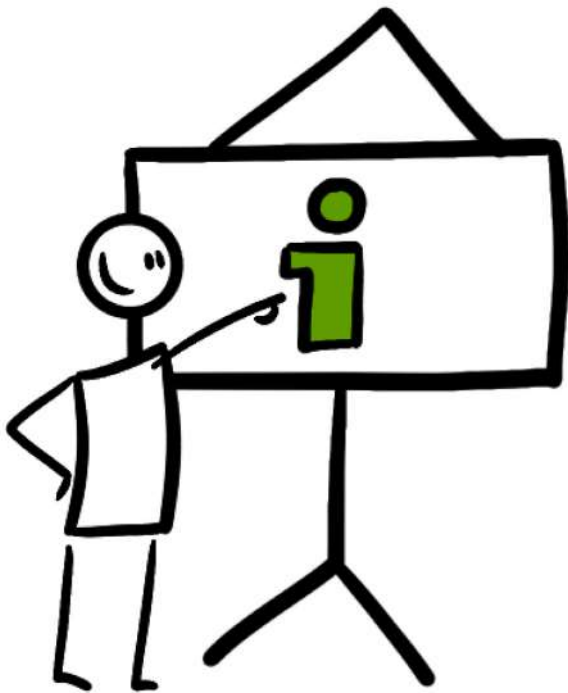

Donderdagavond 22 mei is de fotowerkgroep op pad geweest. We hebben rond het Zevenboomsven en het Esven (bij Afferden) gewandeld, waar we veel kleine beestjes op ons pad tegen kwamen en waar we wat omgevingsfoto's hebben gemaakt. Op het water zaten veel wilde eenden en een paar blauwe reigers aan de kant.

IVN staat voor natuureducatie

JOHN VAN HIMBERGEN; AFBEELDINGEN: IVN BEELDBANK

CURSUSAANBOD IVN

Naast het bijwonen van excursies en lezingen zijn cursussen een manier om de kennis over de natuur te vergroten. In dit MaNie-nummer vind je de aankondiging van een paddenstoelencursus die dit najaar binnen onze afdeling wordt gegeven. Verder heeft de afdeling plannen om in het voorjaar van 2026 weer een natuurbelevingscursus te organiseren. Deze cursus bestaat uit verschillende theorielessen en excursies in de omgeving en behandelt allerlei natuuronderwerpen. Verdere informatie daarover volgt op onze IVN-website en in de MaNie.

Dat geldt ook voor de **REGIONALE NATUURGIDSEN-OPLEIDING** (totaal 6 IVN-afdelingen). Op dit moment wordt er binnen het IVN nagedacht over een andere opzet om mensen op te leiden tot natuurgids. De regionale natuurgidsenopleiding gaat naar verwachting in september 2026 van start en is bedoeld als

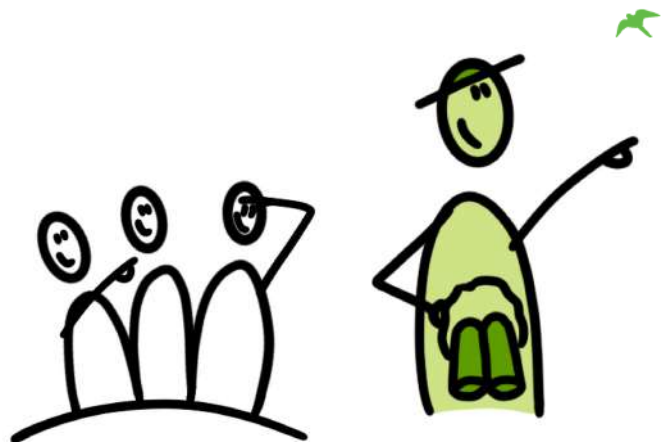
een pilot voor de nieuwe opzet. Zoals het er nu naar uitziet zal er voor elke afdeling plaats zijn voor 6 cursisten die natuurgids willen worden.

Voor de cursussen die de afdeling geeft geldt een verschillende prijs voor leden en niet-leden. Het prijsverschil komt overeen met één jaar IVN-lidmaatschap. Het lidmaatschap geeft onder meer korting op het cursusgeld en lezingen, maar ook krijg je 4x per jaar het IVN-blad 'Mens en Natuur' en 3 x per jaar het clubblad MaNie.

Om deel te nemen aan de natuurgidsenopleiding moet je lid zijn van het IVN. Lid worden kan via de knop op onze website (zie pagina 2 in deze MaNie).

Voor mensen die zelf aan de slag willen gaan zijn er ook op de website van het IVN allerlei online cursussen te vinden. Zie <https://www.ivn.nl/online-cursussen-over-de-natuur>. Veel van deze cursussen zijn gratis en kan je gelijk starten. Voor andere cursussen betaal je een bedrag en moet je je aanmelden.

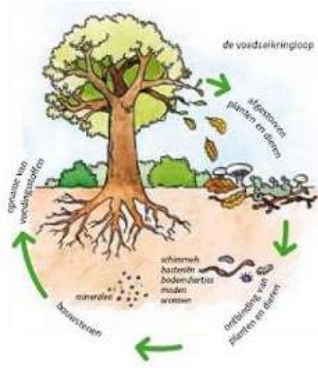
Mocht je zelf een cursus over een natuuronderwerp willen geven? Ook dat kan. Onze afdeling heeft er de faciliteiten voor. Neem er gerust contact over op. Voor deze en andere educatievragen kun je terecht op het e-mailadres: educatie@ivn-maasenniers.nl.

CURSUS PADDENSTOELEN

TEKST EN FOTO'S: ELMA BURG

Het hele jaar door kun je paddenstoelen vinden, vooral in de herfst. Het is voor mij elke keer weer een ontdekking wat ik tegenkom wat betreft vorm, kleur, geur en levenswijze. Paddenstoelen, eigenlijk de schimmels, zijn een onmisbare schakel in de kringloop van de natuur; zij zorgen er samen met bacteriën voor dat voedingsstoffen en mineralen beschikbaar komen voor kleine bodemdiertjes.

Komende herfst geef ik een korte introductie cursus over paddenstoelen. Deze zal bestaan uit twee theorielessen en een excursie. De theorie is op de dinsdagen 23 en 30 september van 19:30 tot 21:30 uur.

De excursie is in principe op en rond de Looierheide op 4 oktober van 10 tot 12 uur. Mocht 4 oktober te nat of te droog zijn dan is er een uitwijkmogelijkheid naar 11 oktober.

Ik kijk ernaar uit om jullie de komende herfst te begroeten.

Groet, Elma Burg

De onderwerpen die langskomen zijn: het herkennen van paddenstoelen in het veld aan de hand van veldkenmerken en het determineren met sleutels. En nog meer wetenswaardigheden zoals eetbaarheid en de communicatie met planten en bomen.

Ik zal zorgen voor eenvoudig lesmateriaal. Daarnaast is het altijd zinnig om zelf een paddenstoelenboek te hebben. Het "Basisboek Paddenstoelen" van Nico Dam, Thom Kuiper en Marjo Dam kost € 28,50 en is te bestellen bij de KNNV. Dit boek is goed en niet al te duur.

INSCHRIJVEN kan tot en met 15 september via de website [IVN Maas en Niers](http://ivn-maasenniers.nl). Er is plaats voor maximaal 12 deelnemers.

KOSTEN zijn € 20,00 voor IVN-leden en € 45,00 voor niet leden. Ben je nog geen IVN-lid, kijk dan eens naar een lidmaatschap voor slechts € 25,00 per jaar (zie o.a. pagina 2 van deze MaNie). Met de bevestiging van deelname ontvang je de informatie voor het overmaken van het cursusbedrag.

GRZIMEK – HET LEVEN DER DIEREN

TEKST EN FOTO: RENÉ ELICH

Onlangs kregen wij de zestiendelige encyclopedie "Grzimek – Het leven der dieren" aangeboden.

Piet van Veghel kon er door omstandigheden niet langer gebruik van maken en zocht een goede nieuwe locatie. Dat werd onze bibliotheek, waarvoor hartelijk dank!

Natuurlijk kun je tegenwoordig alles op het web vinden als je op een specifiek onderwerp zoekt. Persoonlijk vind ik het toch wel heel prettig om alle informatie over een bepaald thema overzichtelijk bij elkaar te hebben en er makkelijk doorheen te kunnen blade-

ren. Bovendien is de encyclopedie mooi geïllustreerd met foto's en tekeningen. Alle boeken in onze bibliotheek zijn op aanvraag in te zien en worden eventueel uitgeleend.

Nu hadden we in onze bibliotheek al een exemplaar van deze zestiendelige encyclopedie, maar dat is een versie zonder de kleurrijke boekomslagen van de editie die wij van Piet van Veghel hebben gekregen. Wie een goede bestemming heeft voor het bibliotheekexemplaar kan zich melden bij de bibliotheek via redactie.manie@ivn-maasenniers.nl

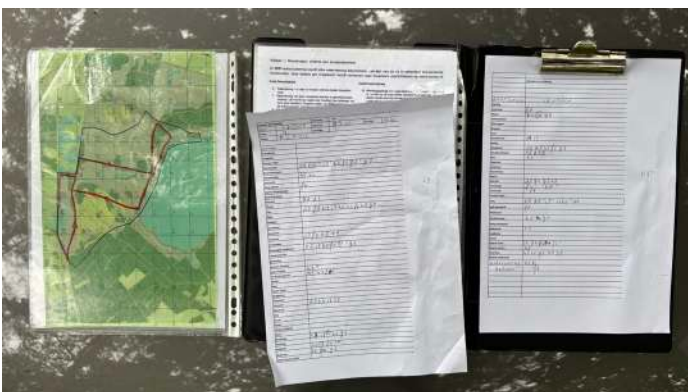
OP STAP MET EEN WERKGROEP: DE VOGEL(VER)TELLERS

TEKST EN FOTO'S: GERMA VLOET

We gingen op tijd op pad, maar ook weer niet te vroeg. Om 07.30 uur werden we (Saskia en Germa) in Bergen verwacht. Dus de avond ervoor alles goed voorbereid: verrekijker, IVN-petje, fototoestel, telefoon en een klein opschrijfboekje.

We hebben gelukkig goed weer. Als het regent, gaat de telling niet door want dan laten de vogels zich niet horen of zien. We lopen mee met Jeu en Marian Welbers en Piet. Jeu en Marian zijn zeer ervaren tellers. Al ruim 25 jaar lopen ze met tomeloze inzet hun rondes door de Bergense natuur. In het begin voor zichzelf, later voor het IVN (met Ad Goossens en Joop Ladage). Piet loopt sinds een paar jaar mee. Brigitte maakt ook deel uit van deze groep, maar is vandaag afwezig. Zij zijn allemaal begonnen vanuit hun interesse voor vogels, de natuur en hun eigen omgeving. Door al die wandelingen (wellicht wel 1000) hebben ze door de jaren heen veel kennis opgebouwd.

In principe worden broedvogels geteld en dat gebeurt dan op geluid. Maar ook geluid is divers: de zang – verschillend per seizoen, de waarschuwingsroep, zelfs de manier van opfladderen en vliegen wordt herkend (houtduif). Het is meegenomen als de vogel ook waargenomen wordt, maar dat is niet

noodzakelijk voor de waarneming. Jeu geeft aan dat ze tegenwoordig veel meer vogels tellen dan in het verleden. Net als bij de plantenwerkgroep hebben moderne hulpmiddelen hun intrede gedaan: vogelherkenningsapps zoals Merlin of Birdnet. Die kunnen de vogels nog net wat beter identificeren. Al wordt vandaag aangegeven dat we misschien wat minder tegenkomen; ons geklets helpt niet echt om geconcentreerd met de vogels bezig te zijn. Maar uiteraard moet je ook je ogen openhouden, de vlucht helpt vaak ook bij het determineren van de vogel (de buizerd). Deze groep loopt drie verschillende routes, meestal op dinsdag en zondag. Elk telgebied komt zo elke tien dagen aan de beurt. Vandaag wijken ze een beetje af van de volgorde om met ons de meest gevarieerde route te lopen: Lelieven, Reindersmeer. We lopen door bos, langs water, over de heide en het duin. Elk gebied heeft zo zijn eigen bewoners. Van de broedvogels die gehoord worden, wordt een aantekening gemaakt op de routekaart. Deze is in vlakken verdeeld, dus de gehoorde boompieper krijgt bijv. een plaatsje in vakje G8. Thuis worden deze bevindingen op de site van Sovon ingevoerd. Zo zijn de ontwikkelingen door de jaren heen in beeld gebracht.

De tellers zien zeker wel veranderingen. Zo wordt de geelgors de afgelopen jaren duidelijk minder gehoord. Of ze wisselen van gebied, dan wordt de geoorde fuut ineens wel waargenomen op de ronde Bergerheide of de waterral bij het Eendenmeer. Naast de vogels hebben ze ook oog en oor voor andere vondsten. Dit kan mos of veenpluis zijn, een bij of vlinder, een kapot ei of een haas. En een voorbij springende ree blijft mooi om te zien. Na ongeveer drie tot drie-en-een-half uur zijn we weer terug waar we zijn begonnen. We hebben een interessante ochtend achter de rug met veel boompiepers en andere broedvogels. Onze dank aan Jeu, Marian en Piet voor de uitleg en de mooie wandelroute.

Heb je ook interesse om een keer mee te gaan? Dat is mogelijk in de periode maart tot en met half juni.

SCHONE MAAS ACTIE 2025

TEKST EN FOTO'S: ALBERT SCHOENMAKERS

De Maas: levensader en afvalputje

Al zo'n 20 miljoen jaar voeren de rivieren Rijn en Maas water uit hoger gelegen streken af en onderweg nemen ze van alles mee wat ze dragen kunnen. Ze laten het weer los als dat niet meer lukt. Op die manier is in de loop der tijden ons leefgebied ontstaan, mede onder invloed van verschuivingen in de ondergrondse tektonische platen en de wind. Voor ons resteren overal de stille souvenirs uit hun stroomgebied, zoals de Ardennen en de Alpen. Afzettingen van zeedieren, plantenresten en allerlei mineralen en steensoorten zijn in de loop der tijd meer of minder chaotisch opgestapeld. In feite leven wij op een grote stortplaats uit vervlogen tijd. Geologen en archeologen ontdekken nog steeds van alles uit de oudheid.

Ook in de tegenwoordige tijd gaat dat proces door, vooral in extreme situaties zoals tijdens hoogwaterperiodes. Dat alles is goed te zien als je na zo'n hoogwaterperiode bij de Maas gaat kijken. Dan zie je dat er onderweg van alles door het water is meegenomen en verderop weer is afgezet: klei, zand, strooisels van gras en hout, bomen maar helaas ook allerlei plastic en stoffen die niet eenvoudig en natuurlijk kunnen worden afgebroken. Wat zullen de wetenschappers allemaal aantreffen over pakweg 5000 jaar???

Afgelopen zaterdag 22 maart is er met de Maas Cleanup op heel veel plaatsen door vrijwilligers meegeholpen om zoveel mogelijk aangespoeld plastic en andere troep te verzamelen en op te ruimen, voordat het verder in het milieu en in de zee verdwijnt. Alleen al in Gennepe zijn dit jaar zo'n 190 vuilniszakken vol troep verzameld door 290 vrijwilligers van 24 organisaties.

Natuurlijk was ook IVN van de partij. Met 10 mensen hebben we zo'n 18 vuilniszakken, een aanhangwagen vol, verzameld. Ook volgend jaar willen wij graag weer meedoen met

de Maas Cleanup, liefst met een paar mensen meer, om zo een kleine bijdrage te kunnen geven aan het milieu en onze clubkas.

Dus houd je agenda vrij voor die ene zaterdagmorgen rond 21 maart in 2026.

Alvast hartelijk bedankt!

Het plastic tijdperk

Als je zoveel rommel hebt opgeruimd, realiseer je je des te meer dat we overduidelijk zijn aanbeland in een nieuw tijdperk: dat van plastic en kunststof. Na het stenen tijdperk, de bronstijd, de ijzertijd en de industriële revolutie leven we nu in een tijdperk dat wordt gedomineerd door kunststof. Zelf ben ik nu 71 jaar. Ik kan mij nog herinneren dat de boter (margarine) in papier was verpakt en op tafel kwam in een porseleinen botervloot. Toen kwam, ik meen zo rond

1960, de eerste plastic margarineverpakking, zoals die er ook nu nog altijd is. Wat een vooruitgang! En handig die kuipjes! Als ze leeg waren kon je er van alles in bewaren. In het begin werden ze dan ook nog netjes bewaard. Maar dat duurde niet zo lang, want er kwamen er steeds meer. En niet alleen boterbakjes, maar ook plastic broodzakken, zelfs melkzakken enz. We werden langzaam maar zeker overspoeld met plastic. Tegenwoordig kun je je eigenlijk niet meer voorstellen hoe het zou zijn zonder plastic. Overall is het in verwerkt en bijna alles wordt erin

verpakt. Het plastic zit werkelijk overal in, tot in ons bloed en ongeboren kinderen toe. Hoe reageren de micro-organismen, insecten, en al het leven op aarde hierop?? Waar eindigt het??? En dan hebben we het nog niet eens gehad over de pesticiden en PFAS.....

Hoe zal er over pakweg 200 jaar terug gekeken worden op deze tijd????

GROTE WEERSCHIJNVLINDER

TEKST EN FOTO'S: BENNIE MUSTERS

Onlangs heb ik aan de Grensweg bij de zandafgraving De Banen deze bijzondere vlinder gespot: de grote weerschijnvlinder. Daar heb ik, in het nieuw ingerichte deel van de Zandafgraving, tevens een lepelaar gezien.

De grote weerschijnvlinder is een zeldzame standvlinder. De soort leeft in vochtige gevarieerde loofbossen en is vooral nog in de Achterhoek en Twente te vinden. Hij vliegt in één generatie tussen eind juni en eind juli. De rups heeft op de kop twee lange doorns waarover een lichte streep loopt en is overwegend groen.

(Bron: waarnemingen.nl)

LUIZEN OP DE GELDERSE ROOS ZIJN GEWELDIG VOOR DE BIODIVERSITEIT!

TEKST EN FOTO'S: NATASCHA BAKKER

Hoe leuk is het om de Gelderse roos (*viburnum opulus*) in je tuin te hebben staan!? Ik heb er één in de voortuin en wat is dit een mooi voorbeeld van een inheemse soort!

Laat ik dat even uitleggen. Niet alleen krijgt de struik mooie bloemen en in het najaar bessen, maar de Gelderse roos wordt ook bezocht door veel soorten insecten. Dat viel mij op toen ik zag dat diverse luizen een plekje op de Gelderse roos vonden. De mieren en lieveheersbeestjes wisten hen al snel te vinden en tot mijn verrassing trokken de luizen ook hommels aan. Ook de pimpelmeesjes kwamen af op het luizenbanket. Ik heb veel foto's gemaakt, want ik zag allerlei insecten die ik niet kende. Geholpen door de app Obsidentify kon ik ze identificeren. Hierbij een aantal foto's. Niet alle ruim 25 soorten hebben het gered om in de MaNie te komen.

Tip van de dag: wees blij met je luizen!

Geplande activiteiten | agenda voor de komende periode

Voor de periode t/m december 2025 hebben we weer een aantal lezingen en interessante events gepland. Kijk voor de actuele situatie, details en aanmeldingen op onze website.

Dinsdag 2 september (19:00 - 21:00 uur)

Plantenwerkgroep: Oefelter Meent

Graag aanmelden via de website:

<http://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/planten>

Vrijdag 5 september (19:30 - 21:30 uur)

Lezing: Ontwikkelingen rond de Eckeltse beek en beekdal in de afgelopen 25 jaar

Door: Gert Verrijdt

Locatie: IVN-clubhuis Gennep

Aanmelden verplicht via onze website

Zondag 20 september (09:00 uur)

Opening Landschapsbeheerseizoen

Locatie: Zorgboerderij Vorsterhand, Sevenum

Aanmelden via www.limburgs-landschap.nl/activiteit/

Dinsdagen 23 en 30 september (19:30 - 21:30 uur)

Cursus paddenstoelen - Twee avonden theorie plus een praktijkochtend op 4 oktober

Kosten: €20,- / €45,-

Locatie: IVN-clubhuis Gennep

Aanmelden verplicht via onze website

Zondag 28 september (tijden: nader te bepalen)

Plantenwerkgroep: Botanische tuin Jochemhof in Steyl (meer informatie volgt te zijner tijd)

Graag aanmelden via de website:

<http://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/planten>

Zaterdag 4 oktober (10:00 - 12:00 uur)

Cursus paddenstoelen - praktijkochtend

Kosten en inschrijving: zie bij 23 september

Locatie: IVN-clubhuis Gennep

Maandag 6 oktober (19:30 - 21:30 uur)

Lezing: Klimaatverandering

Door: Baudewijn Odé (Floron)

Locatie: IVN-clubhuis Gennep

Aanmelden verplicht via onze website

Zondag 12 oktober (11:00 - 13:00 uur)

Publiekswandeling Zevenboomsven

Start: Parkeerplaats Kapelstraat Afferden

Gidsen: Martha Toonen, Ger Beumeler

Geen aanmelding nodig

Vrijdag 24 oktober (19:30 - 21:30 uur)

Lezing: Het Gennepershuis en de Maaskemp

Door: Teun Theunissen

Locatie: IVN-clubhuis Gennep

Aanmelden verplicht via onze website

Zaterdag 25 oktober (dag)

Ecotop Maasduinen

Informatie op onze website

Dinsdag 28 oktober (19:30 - 21:30 uur)

Lezing: Het leven van uilen

Door: Dirk Kerkhoff en Jos Ballast

Locatie: Mariaschool, Kerkstraat 15, Bergen

Aanmelden verplicht via onze website

Zaterdag 1 november (09:00 - 13:00 uur)

Nationale natuurwerkdag

Nadere info via onze website.

Geplande activiteiten | agenda voor de komende periode

Vrijdag 14 november (19:30 – 21:30 uur)

Lezing: Bomen

Door: Angelique Zeelen

Locatie: IVN-clubhuis Gennep

Aanmelden verplicht via onze website

Zondag 14 december (10:00 – 12:00 uur)

Plantenwerkgroep: afsluiting jaar

Locatie: IVN-clubhuis en NATO-kamp

Graag aanmelden via website: <https://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/planten/>

ALGEMENE INFORMATIE LEZINGEN

Aanmelden via onze website is verplicht voor lezingen. Dit in verband met het maximum aantal deelnemers en de indeling van de zaal. IVN-leden betalen € 3,00 en niet leden € 5,00. Koffie / thee in de pauze is inbegrepen. De zaal gaat een half uur voor aanvang open.

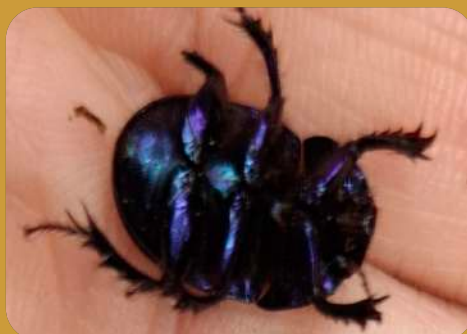
TIPS VOOR DEELNEMERS WANDELINGEN

- * Vergeet niet om stevige wandelschoenen te dragen, want de paden kunnen oneffen of modderig zijn.
- * Neem een flesje water en een kleine snack mee voor onderweg.
- * Controleer vooraf de weersverwachting en kleeft je gepast aan.
- * Houd rekening met de natuur en respecteer de flora en fauna die je tegenkomt.

Oplossing raadplaatje

De prachtige kleuren van de onderkant van een mestkever.

Mooi zwart van boven maar ondersteboven zie je de metallic blauw/paarse kleur. Net een echte kever-auto!

UITGAVE MANIE EN AANLEVEREN KOPIJ

De **MaNie** is een uitgave van de afdeling Maas en Niers van het IVN. Het blad is ook te bekijken op onze website www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers.

Daar vind je ook de actuele informatie over wandelingen, activiteiten en interessante links.

Kopij voor de volgende (herfst/winter-)uitgave voor 28 oktober 2025 sturen naar redactie.manie@ivn-maasenniers.nl. Alle bijdragen aan de **MaNie** worden op persoonlijke titel gedaan en bevatten niet altijd de visie van redactie en/of bestuur. De redactie behoudt zich wel het recht voor stukken in te korten. Kopij met een karakter dat niet bij de IVN past (bijvoorbeeld commercieel of politiek) wordt niet gepubliceerd.

Wil je de digitale nieuwsbrief ontvangen met actuele berichten? Stuur een mailtje naar: secretaris@ivn-maasenniers.nl.

DE ZOMER IN BEELD

IVN-FOTOGRAFEN OP PAD IN ONZE GEVARIEERDE NATUUR

